

---

# Ny fransk Krigsbog

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

---

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

# Indhold

Ny fransk Krigsbog

4

# Ny fransk Krigsbog

# Ny fransk Krigsbog

Jyllandsposten.[1] 30-05-43.

## NY FRANSK KRIGSBOG

**Sognepræst Kaj Munk** anmelder her den filosoferende Flyver, Exupéry, der tidligere har skrevet om Civilflyvning, men nu har udsendt en Bog om sine Indtryk som Krigsflyver i 1940...

ANTOINE de Saint Exupéry, der indlagde sig navnkundig Berømmelse her i Danmark for nogle Aar siden ved et betydeligt ligegyldigt Skrift, der hed noget saa drømmerisk som »Blæsten, Sandet og Stjernerne«, har atter paa Jespersen og Pios Forlag faaet udgivet en Bog, denne Gang kortere betitlet »Krigsflyver«. Den er paa et Par Hundrede Sider, og hvad der staar i den, kunde efter min kætterske Mening magelig være rummet paa 50. Der er dog ingen Tvivl om, at de dertil indrettede atter vil løfte Jubelskrig mod Himlen. De vil falde i Balledeame[2] over Forfatterens Stil, og de vil inddrikke hans tykt flydende Aandfuldhed, som en Kat laber Fløde.

Nu er Sandheden jo den, at fraset rene Forbrydere er ingen Mennesker mere enerverende at omgaas end de aandfulde. Bare en lille Times Samvær med et udpræget Eksemplar af Racen kan komme En den Kolde Sved paa Panden. Der sker ikke den Bagatel, som ikke fortolkes og forklares og faar indlagt en dybere Betydning og en endnu dybere Betydning. Der siges ikke den Banalitet, som ikke kommenteres og varieres og bliver Udgangspunkt for den ene aandelige Fuldræffer værre end den anden.

Aforistiske Sjæle vil finde en Guldgrube i Saint Exupèrys Betragtninger. De vil kalde det storslaaet, at denne Mand, der er Krigsflyver, i Stedet for at være fordummet af Teknik har bevaret Evnen til at gøre sig Forestillinger om Tilværelsen og finde Ord til at udtrykke dem i. De vil kunne gaa saa vidt som til at finde hans Stils Enkelhed formelig evangelisk, ja, nogle vil ikke tage i Betænkning at antyde et Tilløb til Analogi med Apostlen Johannes. Og de vil hilse det som en storslaaet Bekræftelse for Troen paa Aandens evige Herredømme, naar de læser om, hvordan Krigsflyveren, svævende midt mellem Hundreder Udgaver af den visse og djævelske Død, er i Stand til at indstille Sindet paa Barndomsmindernes venlige Kortbølger eller Filosofiernes stratosfæriske Musik.

Men der er dog vist ogsaa Folk med saa megen Sundhed i Behold, at de ganske kort nøjes med at sige, at Bogen er kedelig. Exupéry selv kan man som Civilist ikke andet end lette paa Hatten for. Han har taget sin Tørn for Fædrelandet som fransk Soldat, fransk Krigsflyver, paa et Tidspunkt, da denne Stilling var saa omtrent ensbetydende med en meningsløs Selvmordskandidats. Al Respekt for ham! Men det er jo ikke Patrioten Exupéry, der her skal bedømmes, men Forfatteren.

Bogen her vilde man tro var højdramatisk. Dels fortæller den om Frankrigs Sammenbrud, og trods det, at vi lever i en Tid, da hvert Minut er Melodrama, var Frankrigs Fald dog vist Højdepunktet i alt, hvad vi til nu har oplevet. Og dels har den trængt sit Stof sammen, saa det eneste, vi hører om, er en Rekognosceringstur. Hvorfor er den saa ikke blevet

saadan, at man knap kan trække Vejret under Læsningen? Fordi den er aandfuld. Fordi vi bliver inviteret op til Flyvetur sammen med et Menneske, der snakker os ihjel - i hvert Fald tænker os ihjel. Meget af det, han fremfører, er smukt og klogt og dybsindigt, noget af det er endda overordentlig dybsindigt. Men ærlig talt, det er ikke Dybsind, vi har Brug for i den Flyvemaskine; det er Aktivitet, lynsnare Blikke, Chancer, der gribes, og Chancer, der forpasses, Eder og Haanlatter, Død og Helvede, Had og straalende Triumf .... i Stedet for sidder her en Tænkemaskine og producerer Visdom i metervis, som neutrale Skrivebordskritikere kan drukne sig i Henrykkelsesblækhuset over. Men vi andre - De ved, der er Operationer, hvor man ikke kan bedøves. Saa sidder der en Læge og snakker fyrigt med én under hele Forløbet. Var man ikke bundet, slog man ham ihjel.

Her staar nu noget om Frankrig, det lønner sig at sætte NB ved: »Frankrig gik ind i Krigen paa Trods af al sund Fornuft. .... Hvorfor har Tyskerne ved at gøre Krav paa Danzig paatvunget os Pligten - ikke til at frelse Danzig, for det var umuligt, men til at begaa Selvmord for at undgaa Skammen? .... Den sunde Fornuft havde Ret. Krigen betød for os Katastrofen. Men skulde Frankrig da have nægtet at gaa i Krig for at undgaa Nederlaget? Jeg tror det ikke. Og Frankrig maa rent instinktivt have været af samme Mening, siden den Slags Argumenter ikke har afholdt det fra Krigen. Hos os har Aanden sejret over Fornuften«.

Der skal jo nok være villige Folk til at udbasunere, at her har Guden for Visdommen talt. Men har han nu ogsaa det? »Den Slags Argumenter« forelaa nemlig aldeles ikke i bemærkelsesværdig Grad ved Krigens Udbrud. Det stred ikke mod den sunde Fornuft, at Frankrig fulgte England ind i Krigen. Den sunde Fornuft henholdt sig til Maginotliniens Uindtagelighed og til Pampacheen, hvoraf de tyske Tanks skulde være fabrikeret. Man kan sige, at det er smukt og rørende, saa sindrigt som denne Franskmand prøver at dække sit Lands glubende Fejltagelse. Og man gør ham maaske Uret, hvis man tiltror ham Klarhed over det uholdbare i hans Argumentation. Videre kan man ikke strække sig. For os udenfor lyder det, som om han vil snakke os fra Tingen, efter at han har snakket sig selv fra den.

Og saa bliver der alligevel tilbage en Spekulation over denne Fornuftens Konfrontation med Aanden. Betragtningen kan være rigtig i det abstrakte, selv om den glipper i det konkrete her. Er det ikke Ord, der har Bud til os? Bud til En selv? Bud til Ens eget Folk?

Disse Ord om, at Aanden bør sejre over Fornuften.

Siden gives der et Sceneri fra Evakueringen af de franske Landsbyer. Det ætser sig ind i Sindet. Den moderne Krig paafører Civilbefolkningen Lidelser, som gør den værdig til at sige Du til Middelalderens.

Gribende er det, som Exupéry kæmper sig frem til at kunne lade være med at lægge Skyld paa nogen. Kristeligt gaar han selv med ind under Aaget og finder alles Medskyld for alt. Kristeligt formet er ogsaa det Haab, hvori han griber efter en Fremtid, en fjern Fremtid, for sit kære, ogsaa af os andre elskede, usalige Fædreland. Det er Tanken om Sædekornet, det tavse, der maa dø i Jorden, for at det kan leve og bære gyldne Fold.

Vist er der meget smukt og sandt i »Krigsflyver«. Maaske mere sandt end Forfatteren selv har tænkt sig. For hvor godt han end fører sin Maskine denne Sommernat over det

brændende Arras, saa er dette Fly dog overbelastet med Fortænkthed. Sjæle, der kan reflektere sig gennem alle Vanskeligheder og præsterer Aand i det Øjeblik, da de skulde præstere Lidenskab, kan ikke holde Stand, naar Aktionens vilde Mestre stormer frem. Det er udmærket med »Sprog« og »Stil« og »Aand« og »Kultur«, men der gives visse Stunder, hvor det er endnu mere udmærket med noget andet.

Og hvad er forøvrigt Aand? I hvert Fald ikke Aandrighed. Bogens 200 Sider holder En atter og atter paa Vagt. Fransk er et farligt Sprog. Det kan faa noget, som er næsten ingenting, til at lyde af Alverden. I saadanne Tilfælde optræder Oversættelse ikke uden Brutalitet. Skal vi hente bare eet Eksempel, vi slaar op paa Side 158:

»... Det er, som om jeg selv dør lidt ved hans Død. Jeg har gjort Guillaumet til en af mine Fæller i Tavsheden. Jeg er en Del af Guillaumet.

Jeg er en Del af Guillaumet, jeg er en Del af Gavaille, jeg er en Del af Hochedé. Jeg er en Del af Eskadrille 2/33. Jeg er en Del af mit Land. Alle i Eskadrille 2/33 er vi en Del af vort Land ....«.

Puha, jeg er ikke i Tvivl om, at der er Kritikere, som her vil finde gallisk Aand og fransk Stil mønsterværdigt repræsenteret. For mig gerne. Jeg foretrækker Flyveren Exupéry frem for Skribenten.

***Kaj Munk***

**Antoine de Saint Exupéry.**